

*Mr Petar Đundić, asistent
Pravnog fakulteta u Novom Sadu*

POSTUPAK ZA IZDAVANJE EVROPSKOG PLATNOG NALOGA

Sažetak: *U skladu sa odredbom čl. 61. Ugovora o osnivanju EZ, Zajednica je dužna da se stara o uspostavljanju prostora slobode, bezbednosti i pravde, između ostalog, kroz preduzimanje mera na polju pravosudne saradnje u građanskim stvarima. Na osnovu ovog ovlašćenja, organi Zajednice su usvojili Uredbu koja omogućuje sudovima država članica da, počev od decembra 2008. godine, na zahtev poverilaca izdaju evropske platne naloge, u stvarima sa prekograničnim elementom. Postupak za izdavanje evropskog platnog naloga bi trebalo da ubrza i olakša ostvarivanje neosporenih novčanih potraživanja u drugoj državi članici, tako što će eliminisati potrebu za vođenjem parnice u situacijama kada je jasno da između stranaka nema spora u pogledu postojanja i visine potraživanja. Osim toga, cilj donošenja Uredbe br. 1896/2006 kojom je ovaj postupak ustanovljen, bio je da definiše minimalne standarde čije poštovanje garantuje zaštitu prava dužnika, čineći na taj način nepotrebnom bilo kakvu kontrolu naloga koja bi prethodila njegovom izvršenju u drugoj državi članici. Pravila iz Uredbe se odnose na polje primene, nadležnost, uslove za izdavanje naloga, njegovu sadržinu, dostavljanje naloga dužniku, mogućnost osporavanja potraživanja itd. Ovaj rad sadrži pregled i komentar najvažnijih odredaba Uredbe, uz osvrt na njen značaj za Republiku Srbiju i domaća fizička i pravna lica.*

Cljučne reči: *evropski platni nalog, postupak, potraživanje, dostavljanje, izvršenje.*

Pravni osnov i svrha postupka

Počev od decembra 2008. godine, sudovi država članica EU će moći da izdaju evropske platne naloge, čiji je osnovni cilj da omogućе efikasnije ostvarivanje potraživanja u odnosima sa prekograničnim elementom. Postupak za izdavanje evropskog platnog naloga trebalo bi da poveriocima olakša naplatu neosporenih novčanih potraživanja u drugoj državi članici. Osnov za to je Uredba (EZ) br. 1896/2006 Evropskog parlamenta i Saveta od 12. decembra 2006. godine o uspostavljanju postupka za izdavanje evropskog platnog naloga (u daljem tekstu: Uredba), koja predstavlja još jedan od propisa donetih u realizaciji obaveze Evropske zajednice da radi na stvaranju područja slobode, bezbednosti i pravde, u skladu sa odredbom čl. 61. Ugovora o osnivanju EZ. Prema istoj odredbi, stvaranje područja slobode, bezbednosti i pravde se postiže, između ostalog, kroz preduzimanje mera na polju pravosudne saradnje u građanskim stvarima.¹ Pored pomenute, osnov donošenja Uredbe je bila i odredba čl. 65(c) Ugovora o osnivanju EZ, prema kojoj pravosudna saradnja u građanskim stvarima prekograničnog karaktera obuhvata i mere čiji je cilj da ukinu prepreke za dobro funkcionisanje građanskih postupaka, tako što će se promovisati usklađenost ovih pravila na snazi u državama članicama. Intenzivna zakonodavna delatnost Zajednice na ovom polju je omogućena stupanjem na snagu Amsterdamskog ugovora, kojim je pravosudna saradnja u građanskim stvarima izmeštena iz tzv. trećeg u prvi stub Evropske unije.² Time su organi Zajednice dobili ovlašćenje da pomenutu materiju uređuju donošenjem propisa nadnacionalnog karaktera (direktiva i uredbi), za razliku od dotadašnjeg načina regulisanja putem međunarodnih ugovora zaključenih između država članica.

Donošenju Uredbe prethodilo je usvajanje zaključaka Evropskog saveta na sastanku u Tampereu, u oktobru 1999. godine, kojima se Savet EZ i Komisija pozivaju da usvoje propise neophodne za dobro odvijanje pravosudne saradnje, pri čemu je posebno naglašena potreba za radom na uspostavljanju naloga za izvršenje novčanih obaveza.³ Sledeće godine, Komisija i Savet EZ su doneli Zajednički program o merama za sprovođenje načela uzajamnog priznavanja odluka u građanskim i trgovinskim stvarima, koji izdvaja ukidanje postupka egzekviture kod neosporenih

¹ Vidi, čl. 61(c) Ugovora o osnivanju EZ.

² Amsterdamski ugovor je na snazi od 1. maja 1999. godine.

³ Vidi, Objasnjenja uz Predlog Uredbe koji je podnela Komisija (*Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council creating a European order for payment procedure*, COM (2004) 173 Final 1/3), str. 2.

potraživanja kao jedan od prioriteta Zajednice i izričito pominje i potrebu ujednačavanja procesnog prava koja može, u određenim oblastima, biti preduslov za ukidanje egzekvaturе.⁴ Važna etapa bila je i usvajanje Zele-nog papira o postupku za izvršenje evropskog platnog naloga i merama za pojednostavljenje i ubrzanje postupaka u vezi sa potraživanjima male vrednosti,⁵ od strane Komisije, u decembru 2002. godine. U ovom doku-mentu je posebno istaknuto da je brza naplata neosporenih potraživanja od najveće važnosti za privredne subjekte u Evropskoj uniji, a da vođenje skupog, teškog i dugotrajnog sudskog postupka i kada su u pitanju ova-kva potraživanja, pojačava negativne ekonomske posledice.⁶

Uredba o kojoj je reč, u suštini, plod je zakonodavne inicijative Ko-misije usmerene na to da se ekonomskim subjektima olakša ostvarivanje potraživanja čije je postojanje nesporno i za samog dužnika. Jedan deo tih napora bio je koncentrisan na obezbeđivanje uzajamnog priznavanja odl-uka sudova država članica koje se odnose na neosporena potraživanja, a rezultirao je usvajanjem Uredbe Evropskog parlamenta i Saveta o uspo-stavljanju evropskog izvršnog naloga za neosporena potraživanja.⁷ Sa druge strane, Komisija je inicirala donošenje zasebnog akta kojim bi bila uspostavljena specijalna procedura za pribavljanje odluka o neosporenim potraživanjima, u postupku pred sudovima država članica, što je i dovelo do nastanka Uredbe kojoj je posvećen ovaj rad.

Svrha donošenja Uredbe, prema samom njenom tekstu, jeste da se po-jednostave prekogranični sporovi koji se odnose na neosporena novčana potraživanja, da se ubrza postupak i smanje troškovi, stvaranjem posebnog postupka za izdavanje evropskog platnog naloga (u daljem tekstu: nalog), kao i da se dozvoli slobodno „kretanje“ naloga kroz države članice, tako što će utvrditi minimalne standarde čije postojanje čini nepotrebnim bilo kakav postupak u državi članici, koji bi prethodio izvršenju.⁸

Polje primene Uredbe

Uredba pruža mogućnost poveriocu da naplati potraživanje u po-stupku koji je ustanovljen njenim odredbama, ali ne isključuje korišće-

⁴ *Ibidem.*

⁵ *Green Paper on a European Order for Payment Procedure and on Measures to Simplify and Speed Up Small Claims Litigation*, COM (2002) 746 Final.

⁶ Vidi, *Ibidem*, str. 8.

⁷ *Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on creating a European Enforcement Order for uncontested claims*, OJ 2004, L143/15.

⁸ Čl. 1. st. 1 (a) i (b) Uredbe.

nje postupka predviđenog u nacionalnom pravu države članice ili u pravu Zajednice.⁹ Poverilac uvek može, na primer, da se odluči da za realizaciju potraživanja u drugoj državi članici iskoristi odredbe o egzekvaturi prisutne u Uredbi o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovinskim stvarima (u daljem tekstu: uredba Brisel I)¹⁰, ili da izdejstvuje sertifikaciju odluke kao evropskog izvršnog naloga.¹¹

Određbe ovog akta se primenjuju u građanskim i trgovinskim stvarima sa prekograničnim karakterom, bez obzira na prirodu suda koji odlučuje. Posebno je naglašeno da se ona ne primenjuje u poreskim, carinskim i upravnim stvarima, kao ni u slučajevima koji podrazumevaju odgovornost države za štetu prouzrokovanu u vršenju državne vlasti.¹² Takođe, iz polja primene su izdvojena imovinska prava koja potiču iz bračnih odnosa, testamentarnog i zakonskog nasleđivanja, a Uredba se ne primenjuje ni na postupak stečaja i likvidacije, sudska i vansudska poravnana, socijalno osiguranje i, uz određene izuzetke, potraživanja zasnovana na vanugovornim obavezama.¹³

Prekogranični karakter slučaja zavisi od toga gde se nalazi prebivalište ili redovno boravište stranaka. Primena Uredbe dolazi u obzir samo u slučajevima u kojima bar jedna stranka ima prebivalište ili redovno boravište u državi ugovornici različitoj u odnosu na državu čiji sud postupa, i to u trenutku podnošenja zahteva za izdavanje naloga, u skladu sa Uredbom.¹⁴ Pri tome, prebivalište stranaka se utvrđuje na osnovu čl. 59. i 60. uredbе Brisel I.¹⁵ To znači da, kada je reč o fizičkim licima, nadležni sud utvrđuje da li stranka ima prebivalište u državi članici primenom njenog unutrašnjeg prava. Sa druge strane, pravno lice ima prebivalište u državi u kojoj se nalazi njegovo statutarно sedište, sedište glavne uprave ili glavno mesto poslovanja.

⁹ Čl. 1. st. 2. Uredbe.

¹⁰ Vidi više o tome kod: M. Stanivuković, *Regulativa Saveta o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovinskim stvarima* (2001/44/EC), *Evropsko zakonodavstvo* br. 1/2002, str. 9.

¹¹ Vidi, čl. 3. Uredbe o uspostavljanju evropskog izvršnog naloga za neosporena potraživanja. Više o ovome vidi kod: M. Knežević, *Regulativa broj 805/2004 o ustanovljenju evropske izvršne isprave za neosporene tužbene zahteve*, *Evropski pravnik* br. 2/2007.

¹² Čl. 2. st. 1. Uredbe.

¹³ Čl. 2. st. 2. Uredbe.

¹⁴ Čl. 3. st. 1. i 3. Uredbe.

¹⁵ Čl. 3. st. 2. Uredbe.

Podnošenje i sadržina zahteva za izdavanje naloga

Postupak za izdavanje naloga je predviđen za novčana potraživanja u tačno određenom iznosu, koja su dospela u trenutku podnošenja zahteva.¹⁶ Prema tome, zahtev za izdavanje naloga se ne može odnositi na nenovčana potraživanja, ali ni na novčana koja ne mogu biti izražena u tačno određenom iznosu (na primer, potraživanja nastala prouzrokovanjem neimovinske štete ne mogu biti precizirana bez sprovođenja sudskog postupka) Prema shvatanju Komisije, nenovčana potraživanja je bilo potrebno isključiti imajući u vidu teškoće praktične prirode koje bi nastale prilikom obrade i realizacije naloga u vezi sa ovakvim potraživanjima, a naročito zbog njihovog malog praktičnog značaja.¹⁷ Na nekoliko mesta u Uredbi se naglašava da se postupak izdavanja naloga odnosi na neosporena novčana potraživanja.¹⁸ Međutim, o neosporenim potraživanjima može se govoriti samo uslovno, jer ova činjenica zavisi upravo od toga da li će dužnik osporiti potraživanje na koje se odnosi nalog, u skladu sa ovlašćenjem koje mu je pruženo.¹⁹

Poverilac koji želi da koristi postupak utvrđen Uredbom podnosi zahtev sudu države članice („država porekla“). Podnosilac zahteva se ipak ne može obratiti sudu bilo koje države članice. Naime, nadležnost za izdavanje naloga je utvrđena u skladu sa odredbama uredbe Brisel I.²⁰ Ovaj izvor predviđa opštu međunarodnu nadležnost prema prebivalištu tuženog (za potrebe primene Uredbe – dužnika), ali dozvoljava uspostavljanje nadležnosti i po drugim osnovama, kao što su mesto izvršenja ugovorne obaveze ili mesto u kojem se nalazi predstavništvo, agencija ili druga poslovna jedinica, ako je reč o sporu koji je nastao u vezi sa poslovanjem nekog od ovih subjekata.²¹ Uredba izdvaja slučajeve u kojima se kao dužnik javlja potrošač. Ako je potraživanje nastalo na osnovu ugovora koji je neko lice zaključilo u svojstvu potrošača, za izdavanje naloga je isključivo nadležan sud države ugovornice u kojoj potrošač ima prebivalište.²²

¹⁶ Čl. 4. Uredbe.

¹⁷ Vidi, Objašnjenja Komisije uz predlog Uredbe, str. 10.

¹⁸ Vidi, na primer, pasuse 7. i 9. u uvodnom delu Uredbe i čl.1. st. (a).

¹⁹ Vidi, P. Bohunova, *Problematic Provisions of the Regulation Creating a European Order for Payment Procedure*, str. 2, tekst dostupan na: http://www.law.muni.cz/edicni/sborniky/cofola2008/files/pdf/mps/bohunova_petra.pdf.

²⁰ Čl. 6. st. 1. Uredbe.

²¹ Čl. 5. st. 1. i 5. uredbe Brisel I.

²² Čl. 6. st. 2. Uredbe.

Čl. 7. st. 2. Uredbe detaljno propisuje sadržinu zahteva za izdavanje naloga. Prema pomenutoj odredbi, zahtev mora sadržati:

a) imena i adrese stranaka i njihovih zastupnika, kao i suda kome se podnosi zahtev;

b) iznos potraživanja, uključujući glavnice i, kada je neophodno, kamate, iznos ugovorne kazne i troškova;

v) ako se zahteva isplata kamate, kamatnu stopu i vremenski period za koji se zahteva isplata kamate, osim kada se zakonska kamata automatski pripisuje glavnici prema propisima države čiji sud izdaje nalog;

g) osnov potraživanja, uključujući opis okolnosti koje se navode kao osnov potraživanja glavnice i, kada je neophodno, kamate;

d) opis dokaza koji potkrepljuju potraživanje;

đ) osnov nadležnosti i

e) činjenice na osnovu kojih se vidi da je reč o slučaju sa prekograničnim karakterom, u smislu čl. 3.

Uz zahtev, poverilac prilaže izjavu kojom potvrđuje da su informacije sadržane u zahtevu prema njegovim saznanjima tačne, kao i da razume da svako namerno pružanje lažnih informacija može voditi odgovarajućim sankcijama, u skladu sa pravom države čiji sud izdaje nalog.²³ Odredba, međutim, ne precizira da li je reč o krivičnim ili građanskopravnim sankcijama. U cilju postizanja što veće efikasnosti prilikom izdavanja i realizacije naloga, Uredba predviđa da zahtev može biti podnet u pisanom obliku, ali i putem nekog drugog sredstva komunikacije prihvaćenog od strane suda i dostupnog sudu u državi porekla naloga, uključujući elektronska sredstva komunikacije.²⁴ Time se širom otvaraju vrata za zahteve koji se podnose putem elektronske pošte. U svakom slučaju, zahtev mora biti potpisan, a ako je podnet u elektronskom obliku, potpis mora biti dat u skladu sa Direktivom o elektronskim potpisima.²⁵ Izuzetak od ovog poslednjeg pravila postoji ako sud države članice primenjuje alternativni sistem elektronske komunikacije, koji je dostupan određenoj grupi prethodno registrovanih korisnika i koji omogućuje njihovu identifikaciju na bezbedan način. O upotrebi ovog vida komunikacije države članice su dužne da izveste Komisiju.²⁶

²³ Čl. 7. st. 3. Uredbe.

²⁴ Čl. 7. st. 5. Uredbe.

²⁵ *Directive 1999/93/EC of the European Parliament and of the Council of 13 December 1999 on a community framework for electronic signatures*, OJ 2000, L 13/15.

²⁶ Čl. 7. st. 6. Uredbe.

Odlučivanje o zahtevu za izdavanje naloga

Sud države članice kojem je podnet zahtev, dužan je da ispita da li je reč o građanskoj ili trgovinskoj stvari, da li postoji neophodni prekogranični element, da li je u pitanju dospelo novčano potraživanje, da utvrdi da li su ispunjeni uslovi za zasnivanje njegove nadležnosti, da ispita ispunjenost uslova iz čl. 7, kao i to da li je potraživanje na prvi pogled osnovano. Propisano je da ova provera može imati oblik automatizovane procedure.²⁷ Ispitivanje koje sprovodi nadležni sud, kao što se može videti iz navedenih odredaba, koncentrisano je na formalnu stranu zahteva. Poverilac nije dužan da podnese dokaze uz zahtev, već samo da opiše dokaze kojima raspolaže u pogledu osnovanosti potraživanja. Sud ne ulazi u meritum stvari, već samo konstatuje da bi potraživanje moglo biti osnovano. Tek ako dužnik u kasnijoj fazi ospori njegovo postojanje ili osnovanost, pokreće se parnica u kojoj se ispituju sve relevantne okolnosti. Imajući u vidu „tehnički“ karakter provere ispunjenosti uslova, ideja tvorca teksta Uredbe je bila da ovaj postupak ne mora da sprovodi sudija, već to može činiti i drugi službenik suda.²⁸

Ako zahtev ne ispunjava sve uslove predviđene u članu 7. Uredbe, sud će podnosiocu odrediti dodatni rok u kome ima priliku da ga dopuni ili ispravi, pod uslovom da potraživanje nije očigledno neosnovano i da zahtev nije neprihvatljiv. Ostavljeni rok sud može naknadno produžiti.²⁹ Ako proceni da zahtev samo delimično ispunjava potrebne uslove, u skladu sa čl. 10, sud će upozoriti podnosioca zahteva na to da može izdati nalog samo na sumu koja čini deo potraživanja. Podnosilac zahteva može izmeniti svoj zahtev u skladu sa upozorenjem dobijenim od strane suda, u roku koji mu je za to ostavljen. Ukoliko podnosilac zahteva odbije predlog suda ili se ne izjasni u ostavljenom roku, sud će odbiti predlog za izdavanje naloga u celini. Isto važi i za slučaj da podnosilac zahteva ne ispravi nedostatke u zahtevu u ostavljenom roku.³⁰

Pored prethodno pomenutih slučajeva, sud će odbiti zahtev za izdavanje naloga ako utvrdi da nije ispunjen neki od uslova iz čl. 2, 3, 4, 6. ili 7. Uredbe, odnosno, ako zaključi da je potraživanje očigledno neosnovano.³¹ Žalba protiv odluke suda nije dozvoljena, što je razumljivo s obzirom na to da je stvaranje procesnog okvira za brzu realizaciju potraživa-

²⁷ Čl. 8. Uredbe.

²⁸ Vidi, Uvodni deo Uredbe, pasus br. 16.

²⁹ Čl. 9. Uredbe.

³⁰ Čl. 11. st. 1. (a) i (b) Uredbe.

³¹ Čl. 11. st. 1(a) i (b) Uredbe.

nja bio jedan od glavnih ciljeva donošenja ovog akta. Međutim, odluka kojom se odbija zahtev nema karakter *res iudicata*, što znači da se poverilac uvek može obratiti nadležnom sudu sa novim zahtevom ili pokušati da ostvari potraživanje koristeći neki drugi pravni okvir.³²

Zaštita prava dužnika

Nakon što utvrdi ispunjenost uslova, sud je dužan da što je pre moguće, a po pravilu u roku od 30 dana od podnošenja zahteva, izda nalog.³³ Takav nalog može biti izvršen u drugoj državi ugovornici bez donošenja bilo kakve deklarativne odluke o podobnosti za izvršenje.³⁴ Sam postupak prinudnog izvršenja se sprovodi na osnovu propisa države u kojoj je izvršenje zatraženo, pod istim uslovima koji važe za izvršnu odluku domaćeg suda.³⁵ Sud u državi priznanja može odbiti izvršenje naloga samo ako je u pitanju presuđena stvar, ili ako je utvrđeno da je dužnik isplatio poveriocu iznos na koji glasi nalog, ali se ni u kom slučaju ne može upuštati u meritum onoga što je njime obuhvaćeno.³⁶

Cilj donošenja Uredbe je bio da se olakša realizacija potraživanja u pogledu kojih ne postoji spor između poverioca i dužnika, ali da to ne bude učinjeno na uštrb zaštite prava dužnika. S obzirom na to da se nalog izdaje isključivo na osnovu činjenica koje nadležnom sudu prezentuje poverilac, od izuzetne je važnosti da dužnik bude obavešten o postupku, kao i da mu se pruži prilika da se izjasni o potraživanju koje je njegov predmet. Iz ovog razloga Uredba propisuje pravila o dostavljanju naloga dužniku. Dostavljanje se vrši u skladu sa nacionalnim propisima konkretne države, ali uz obavezno poštovanje minimalnih standarda utvrđenih Uredbom.³⁷ Pravila kojima su obuhvaćeni minimalni standardi u pogledu dostavljanja se dele u dve grupe: **dostavljanje dužniku uz dokaz o prijemu i dostavljanje bez dokaza o prijemu.**

Sušтина **dostavljanja uz dokaz o prijemu** je u tome da dužnik ili osoba koja je za to ovlašćena u državi u kojoj se vrši dostavljanje svojim potpisom potvrdi da je ovo lice primilo nalog, bez obzira da li je samo dostavljanje izvršeno poštom, od strane ovlašćenog lica ili elektron-

³² Čl. 11. st. 2. i 3. Uredbe.

³³ Čl. 12. st. 1. Uredbe.

³⁴ Čl. 19. Uredbe.

³⁵ Čl. 21. st. 1.

³⁶ Čl. 22. Uredbe.

³⁷ Čl. 12. st. 5. Uredbe.

skim sredstvima komunikacije.³⁸ Uredba priznaje kao valjano i **dostavljanje bez dokaza o prijemu**, ali i u takvim slučajevima se obezbeđuje visok stepen verovatnoće da je dužnik zaista i primio nalog. Na primer, dozvoljeno je dostavljanje licima koja žive u istom domaćinstvu kao i dužnik ili su tu zaposlena ili dostavljena, kada je reč o pravnim licima ili samozaposlenim licima, u poslovnim prostorijama dužnika.³⁹ Međutim, ovlašćeno lice je tada dužno da navede metod i datum dostavljanja, ime lica kome je dostavljanje izvršeno, njegovu vezu sa dužnikom ili da od ovog lica dobije potvrdu o prijemu naloga.⁴⁰ Pravila o dostavljanju iz čl. 13. i 14. su gotovo potpuno identična onima iz Uredbe o uspostavljanju Evropskog izvršnog naloga. Uredba ne sadrži rešenje za slučaj da dostavljanje ne bude izvršeno u skladu sa njenim pravilima, a dužnik ipak ospori potraživanje. Tada se može postaviti pitanje da li je nalog punovažan i da li na osnovu odgovora dužnika može biti pokrenuta parnica.

Dužnik koji je primio nalog ima mogućnost da sudu pošalje izjavu kojom osporava potraživanje podnosioca zahteva. U izjavi koja mora biti poslata u roku od 30 dana od dana prijema naloga i potpisana od strane dužnika ili njegovog zastupnika, dužnik ne mora da iznosi činjenice na kojima zasniva svoje protivljenje.⁴¹ Kao i svim ostalim slučajevima koji podrazumevaju komunikaciju između suda i stranaka, i ovde se izjava upućuje na propisanom obrascu koji je dat u prilogu uz tekst Uredbe. Izjava može biti data i u elektronskoj formi.

Pod uslovom da dužnik ospori potraživanje obuhvaćeno nalogom, postupak će biti nastavljen kao parnica pred nadležnim sudom u državi u kojoj je izdat nalog, po uobičajenim pravilima građanskog postupka na snazi u toj državi.⁴² Imajući u vidu da je nadležnost za izdavanje naloga utvrđena u skladu sa odredbama uredbe Brisel I, isti onaj sud koji je izdao nalog će biti nadležan da odlučuje u parničnom postupku. Podnosilac zahteva ima mogućnost, u skladu sa čl. 7. st. 4. Uredbe, da prilikom njegovog podnošenja navede da se protivi transferu postupka u okviru reodovne građanske parnice, u slučaju da dužnik ospori potraživanje. U takvoj situaciji se postupak okončava na osnovu činjenice da je potraživanje osporeno.

³⁸ Vidi, čl. 13. Uredbe.

³⁹ Čl. 14. st. 1(a) i (b) Uredbe.

⁴⁰ Čl. 14. st. 3. Uredbe.

⁴¹ Čl. 16. st. 3. Uredbe.

⁴² Čl. 17. st. 1. Uredbe.

Protekom roka u kojem dužnik ima pravo da ospori potraživanje, nalog postaje izvršiv i sud ga šalje podnosiocu zahteva.⁴³ Kao što je već rečeno, izuzetno je mali broj razloga koji mogu poslužiti kao opravdanje za odbijanje izvršenja ovakvog naloga u drugim državama članicama.⁴⁴ Međutim, i nakon isteka roka od 30 dana, u izuzetnim slučajevima dužnik može tražiti od nadležnog suda u državi izdavanja da preispita nalog. Ovakav zahtev je moguće podneti u dve grupe slučajeva. Prvo, ako je nalog dostavljen dužniku propisanim metodom koji ne obezbeđuje dokaz o prijemu, u skladu sa čl. 14. Uredbe, dužnik može podneti zahtev ako dostavljanje nije izvršeno u vremenskom okviru koji bi mu pružio dovoljno vremena za pripremu odbrane ili ako je sprečen da ospori potraživanje višom silom ili vanrednim okolnostima, a u svakom slučaju bez sopstvene krivice.⁴⁵ Sa druge strane, bez obzira na to kako je bilo izvršeno dostavljanje, dužnik može podneti zahtev za preispitivanje naloga ako je on, imajući u vidu uslove definisane Uredbom, očigledno nepravilno izdat ili ako postoje druge vanredne okolnosti.⁴⁶ Nadležni sud u državi izvršenja može, na zahtev dužnika koji je podneo zahtev za preispitivanje, ograničiti izvršenje naloga na mere zaštitnog karaktera, usloviti ga polaganjem obezbeđenja od strane poverioca, pa čak i prekinuti postupak izvršenja.⁴⁷ Ako nadležni sud prihvati argumente iz zahteva dužnika, proglašiće nalog ništavim. U suprotnom, on ostaje na snazi i može biti izvršen.

Primena Uredbe i njen značaj

Prilikom usvajanja Uredbe, njeni tvorcii su se nadali da će postupak za izdavanje evropskog platnog naloga uštedeti značajan deo troškova koje preduzeća i fizička lica snose prilikom realizacije dospelih i neosporenih potraživanja, u slučajevima sa prekograničnim karakterom. Njene odredbe bi trebalo da zaštite privredne subjekte, budući da je kašnjenje u plaćanju najvažniji uzrok njihove insolventnosti.⁴⁸ Cilj Uredbe je bio i da sudove država članica oslobodi troškova vođenja nepotrebnih sporova, u situaciji kada među strankama ne postoji neslaganje u vezi sa pravom ili činjenicama. U tom smislu, Uredba ide korak dalje kada je reč o ostvari-

⁴³ Čl. 18. st. 1. i 3. Uredbe.

⁴⁴ Vidi, na str. 6.

⁴⁵ Čl. 20. st. 1. Uredbe.

⁴⁶ Čl. 20. st. 2. Uredbe.

⁴⁷ Vidi, čl. 23. Uredbe. U ovoj odredbi je naglašeno da je prekid postupka izvršenja moguć u izuzetnim okolnostima. Time je još jednom naglašena namera uspostavljanja postupka čiji je glavni cilj efikasna i brza realizacija potraživanja.

⁴⁸ Vidi, Uvodni deo Uredbe, pasus br. 6.

vanju neosporenih potraživanja u prekograničnim slučajevima, u odnosu na rešenja iz Uredbe o uspostavljanju evropskog izvršnog naloga. Ova poslednja, naime, podrazumeva da je poverilac uspeo da dođe do sudske odluke koja potvrđuje postojanje potraživanja, a tek nakon toga može zahtevati sertifikaciju ovog naslova kao evropske izvršne isprave i izbeći egzekvaturu u državi izvršenja. Kada je u pitanju evropski platni nalog, nikakav sudski postupak ne prethodi postupku njegovog izdavanja. Da li će i u kojoj meri ovi ciljevi biti ostvareni ostaje da se vidi u vremenu posle 5. decembra 2008. godine, kada najveći broj odredaba Uredbe počinje da se primenjuje, u skladu sa odredbom čl. 33.

Kada je reč o značaju Uredbe za Republiku Srbiju, pored činjenice da ona čini sastavni deo pravnih tekovina Zajednice i kao takva predstavlja propis koji će direktno obavezivati domaće sudove u slučaju stupanja Srbije u punopravno članstvo, njena pravila mogu biti značajna za domaća fizička i pravna lica koja imaju imovinu na teritoriji Zajednice. Naime, njihova imovina se potencijalno može naći na udaru naloga izdatog na osnovu ovog akta, pod uslovom da su ispunjeni uslovi za zasnivanje nadležnosti suda države članice. Nadležnost suda se određuje u skladu sa uredbom Brisel I, koja predviđa da se u postupku protiv tuženog bez prebivališta na teritoriji države članice mogu koristiti osnovi nadležnosti prisutni u nacionalnim propisima država članica.⁴⁹ Među njima su brojni prekomerni osnovi nadležnosti,⁵⁰ koji se ne zasnivaju na čvrstoj i stvarnoj vezi između tuženog i države suda. Međutim, u Uredbi postoji jedna odredba koja otežava realizaciju potraživanja poverilaca kada je reč o dužnicima iz trećih država. Prema čl. 3. st. 1, njene odredbe se primenjuju samo ako u trenutku podnošenja zahteva bar jedna od stranaka ima prebivalište ili redovno boravište u državi članici različitoj u odnosu na onu čiji sud postupuje. Drugim rečima, postupak ustanovljen Uredbom se može koristiti protiv dužnika iz trećih država, samo ukoliko poverilac ima prebivalište ili redovno boravište izvan države čiji bi sud mogao zasnovati nadležnost. Ako je ovaj uslov ispunjen, izdavanje naloga gotovo sigurno znači da će on biti i izvršen u drugoj državi članici.

⁴⁹ Čl. 4. st. 1. uredbe Brisel I.

⁵⁰ Vidi, M. Stanivuković, *op. cit.*, str. 12.

*Petar Đundić, LL. M. Assistant
Novi Sad Faculty of Law*

European order for payment procedure

Abstract

According to article 61 of the Treaty of Rome, Community has the duty of developing an area of freedom, security and justice, inter alia, through adoption of measures in the field of judicial cooperation in civil matters. Based on this, Community's institutions have adopted the Regulation which will, starting from December 2008, enable courts in member states to issue European orders for payment in matters with cross-border implications. European order for payment procedure should speed up and simplify recovery of uncontested pecuniary claims in other member states by eliminating unnecessary litigation when it is clear that there is no dispute between parties as to existence or amount of a claim. Furthermore, Regulation no. 1896/2008 creating European order for payment procedure has the objective of establishing minimum standards for protection of defendant's rights, compliance with which renders unnecessary any control of order prior to its enforcement in other member state. The Regulation contains rules dealing with its scope of application, jurisdiction, conditions for issue of an order, service of the order to the defendant, statement of opposition to the European order for payment etc. This article contains an overview and comments on the most important characteristics of the Regulation, as well as observations on its significance for Republic of Serbia and domestic natural and legal persons.